

korte mededelingen

75 jaar Belgische Vogelbescherming

Het was een druk en bewogen jaar 1997 voor het Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels - vzw. De vereniging heeft ook in 1997 weer zeer actief gestreden tegen alle vormen van geweld en uitbuiting van de natuur in het algemeen en de vogels in het bijzonder. In de eerste week van januari 1997 verkreeg Vogelbescherming een opschorting van de jacht op watervogels ten gevolge van de vrieskou. Er werd een selectieve en vogelvriendelijke muskusrattenfuk gepromoot en op 28 januari 1997 liet de Belgische Vogelbescherming in de haven van Antwerpen een container met 1.236.000 diepgevroren Ringmussen uit China in beslag nemen. Ook werd de aanhouding geregeld van een vogelsmokkelaar uit Hasselt aan de Pools-Duitse grens waarbij 600 Grote Putters in beslag werden genomen. Bovendien werd de opzettelijke vergiftiging van vijf Bruine Kiekendieven in een rietveld in de Antwerpse polders achterhaald en verkreeg de vereniging het peterschap van de Amerikaanse film 'Fly Away Home'. Er werd een ontwerpbesluit opgesteld voor de jacht in Vlaanderen voor het seizoen 1998-2003 dat werd onderschreven door 110 Vlaamse natuurverenigingen. Tientallen illegale vogelvangers werden betrapt en de vogelopvangcentra vingen zo'n 13.000 inheemse vogels op en stelden daarvan 73% terug in vrijheid.

Het verbond had ook reden tot feesten. De Vogelbescherming in België was in 1997 zo maar even 75 jaar actief. Dat werd intens maar sober gevierd tijdens het weekend 20 en 21 september 1997 in en rond het educatief centrum van het verbond Sint-Antonhoeve aan de rand van het reservaat De Rietbeemd te Deux-Acres/Lessen dat tegelijkertijd het tienjarig bestaan vierde. Vele hoogwaardigheidsbekeders waren naar het reservaat gekomen waarbij het Educatief Centrum 'Sint-Antonhoeve' officieel werd ingehuldigd. Op de academische zitting werden tal van toespraken gehouden. Grote afwezigheid op deze viering was hun dierbare voorzitter Roger Arnhem, die op dat ogenblik herstellende was van een zware hartoperatie.

Maar voor de aanwezigheid was het vooral genieten van de natuur, het stralende weer en de goede moedelijke sfeer.

Het verbond geeft een prachtig driemaandelijks tijdschrift 'Mens & Vogel' (35ste jaargang in 1997) uit dat ook een franstalige editie 'L'Homme et l'Oiseau' kent.

Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels - vzw, Veeweidestraat 43-45, B-1070 Brussel, België, telefoon (02) 521 28 50, fax (02) 527 09 89. Lidmaatschappen: Lid-abonnee: Bfr. 500, buitenlands lid-abonnee Bfr. 750, steunend lid Bfr. 600, beschermend lid Bfr. 1000, donateur Bfr. 1.500 of lid voor het leven Bfr. 20.000. Gironummer PCR 000-0296530-01. De Belgische Vogelbescherming heeft 21 natuurreservaten verworven en/of in beheer. Voor verdere uitbouw kan men de reservaten financieel steunen door een bijdrage over te maken op bovenvermelde rekening, onder vermelding van 'Reservatenfonds'.

550 Kasten voor bedreigde Steenuil in Zuid-Limburg

De nestgelegenheid van de bedreigde Steenuil in het Zuid-Limburgse Mergelland wordt deze winter verbeterd. Dit gebeurt door middel van een nestkastenproject dat de Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg (IKL) in nauwe samenwerking met plaatselijke vrijwilligers in dertien Zuid-Limburgse gemeenten heeft opgezet. Het is de bedoeling dat in 1998 550 steenuilenkasten worden opgehangen in geschikte leefgebieden. Naar alle waarschijnlijkheid krijgt dit voorbeeldproject landelijk navolging met een actie van Vogelbescherming Nederland.

Het Steenuiltje is een karakteristieke soort van het gevarieerde cultuurlandschap van het Mergelland. Dit komt door de aanwezigheid van hoogstamboomgaarden en met bomen en struiken begroeide holle wegen en graften die worden afgewisseld met muizen- en regenwormenrijke graslandjes. Sinds de jaren zeventig is de Steenuil met meer dan de helft afgenomen. De Steenuil broedt in holten van bomen (met name knotwilgen en hoogstamboomgaarden), gebouwen en nestkasten. Het aanbod van boomholten is de laatste tijd sterk afgenomen. Ook biotoopveranderingen spelen bij de achteruitgang een grote rol. Met name de afname van grotere insecten, maar ook de schaalvergroting in de landbouw zijn er debet aan dat de soort als de bedreigde soort voorkomt op de landelijke en provinciale Rode Lijst. De afname heeft plaatsgevonden, ondanks het feit dat men zich grote inspanningen in Limburg heeft getroost om kleine landschapselementen als hoogstamboomgaarden te herstellen en aan te leggen. Naar schatting leven er in het Mergelland nog circa 250 Steenuiltjes.

Om de achteruitgang van de Steenuil in Zuid-Limburg een verdere halt toe te roepen, gaat IKL met vrijwilligers deze winter nestkasten plaatsen. De kasten worden in karakteristieke steenuilbiotopen opgehangen; daarbij gaat het om (muizenrijke) bosranden, holle wegen, hoogstamboomgaarden en rommelige overhoekjes op het plateland.

Het ophangen en controleren van de nestkasten geschiedt door vrijwilligers. Dit netwerk hield zich enkele jaren terug intensief bezig met de broedgelegenheid van de Kerkuil. In dit verband werden in enkele jaren tijd 750 kasten geplaatst in kerken en boerenschuren. De nestkasten voor Steenuilen zijn vervaardigd door leerlingen van twee Maastrichter scholen voor voortgezet speciaal onderwijs.

De vrijwilligers starten nu met plaatsen van kasten. Het is de bedoeling dat het merendeel van de 550 kasten vóór het broedseizoen is opgehangen. Indien dit steenuilenproject aanslaat zal het naar alle waarschijnlijkheid worden uitgebreid naar andere delen van Limburg. Een en

ander geschiedt op basis van de broedresultaten van de Steenuiltjes.

De kosten van het steenuilenproject bedragen 62.000 gulden en het project wordt gefinancierd door het ROM-Mergelland. In het kader van dit project voor Ruimtelijke Ordening en Milieuhygiëne worden diverse projecten uitgevoerd die zijn gericht op het behoud en herstel van leefgebieden voor bedreigde planten en dieren.

■ Voor meer informatie: Stichting IKL (0475) 35 20 00.

(Geen) Vogelkijkhutten op Texel

Terecht staat Texel nationaal en internationaal bekend als een ornithologisch 'paradijs'. Het is, mede gezien de ontwikkelingen in de rest van Nederland, dan ook onbegrijpelijk dat zich op het eiland geen enkele vogelkijkhut bevindt. Staatsbosbeheer bezit wel twee uitkijkpunten bij De Geul. Echter, deze punten zijn zo gesitueerd dat men al vrij snel in de ochtend en verder gedurende de rest van de dag tegen het licht in kijkt. Overigens is één van deze uitkijkpunten op particulier initiatief aangelegd. De Schorren kan men slechts vanachter een twee meter hoog hek bekijken, Dijkmanshuizen is in het geheel niet te overzien, De Bol en De Westerkolk op grote afstand vanaf de openbare weg. Deze terreinen zijn alle in bezit van Natuurmonumenten. In het verleden is van diverse zijden als geprobeerd om een aantal hutten gerealiseerd te krijgen. Door een ondernemer werd zelfs geld aangeboden om een hut te bouwen. Ook dit aanbod werd niet gehonoreerd.

Bij de plannen voor Dorpszicht en Sir Robert Peel (zie Het Vogeljaar 45: 226-227) zou men met deze 'traditie' kunnen breken!

■ Arend Wassink, Texel Birdwatching Center, Vuurtorenweg 94, 1795 LM De Cocksdorp.

Grote Zilverreigers geboren in Noorder Dierenpark

In het Noorder Dierenpark te Emmen zijn begin september 1997 twee Grote Zilverreigers uit het ei gekropen. Bij hun geboorte wogen ze maar dertig gram, binnen een week wegen ze het dubbele.

Dat is niet verwonderlijk, want ze krijgen zesmaal per dag een lekker vismaal voorgeschoteld.

In het persbericht van 4 september 1997 staat vermeld dat de Grote Zilverreigers uit deze dierenparken voorkomen in Noord- en Zuid-Amerika. Bij navraag welke soort het betreft kon men niet met zekerheid het juiste antwoord geven. Vermoedelijk gaat het hier dus niet om *Egretta alba*. Misschien gaat het om hybriden. De eieren werden half augustus gelegd. Omdat het spoedig herfst zou worden hebben de verzorgers besloten om het legsel in de broedmachine uit te laten broeden. Daar zijn de temperatuur en de luchtvochtigheid goed te regelen. Als de jongen groot en sterk genoeg zijn, komen ze bij hun ouders in de Zuid-Amerikaanse vogeltuin terecht.

■ Noorder Dierenpark, Postbus 1010, 7801 BA Emmen, (0591) 61 88 00.

Stofafdruk van vogel tegen keukenraam in Eindhoven

Nadat de heer W. Dorsman (P. Dondersstraat, Eindhoven) een harde klap tegen zijn keuken deur had gehoord, ontdekte hij op de ruit een perfecte afdruk van een vogel. Buiten trof hij bij nader onderzoek geen dode of gewonde vogel aan. Wel dacht hij in een flits een 'uilachtige' vogel te hebben zien wegvliegen. Het is haast onwaarschijnlijk dat een vogel zo'n keiharde aanvaring heeft overleefd, maar vermoedelijk is dit toch wel het geval.

De stofafdruk, vermoedelijk van een Steenuil, op het keukenraam aan de P. Dondersstraat 52 te Eindhoven september 1997.

Foto: mevrouw J. Ruyters.

De kop en zelfs de ogen lijken op de stofafdruk te zien. Het gebeurde 's morgens omstreeks 11.00 uur in een stadswijk van Eindhoven met oude tuinen en vrij veel geboomte. De afdruk lijkt verdacht veel op die van een Steenuil. In deze omgeving is het voorkomen van Steenuilen niet zo onwaarschijnlijk.

■ Ru Bossong, Floraplein 23, 5644 JS Eindhoven, (040) 211 41 62.

Zie ook Het Vogeljaar 44 (1): 43 & 44 (3): 125 (1996).

Veel stootvogels treinslachtoffer op spoorlijn Almere-Lelystad

Op 3 januari 1998 meldt het ANP dat er de laatste dagen talrijke dode stootvogels zijn gevonden langs de spoorlijn Almere-Lelystad. De Werkgroep Roofvogels Nederland wil dat de Nederlandse Spoorwegen maatregelen nemen om te voorkomen dat veel beschermde vogels worden gedood of gewond door de treinen.

De lijn loopt langs het natuurgebied de Oostvaardersplassen. Leden van de Werkgroep Roofvogels Nederland troffen daar enkele tientallen dode Buizerds, Torenvalken, Kerkuilen en Sperwers aan. Volgens een woordvoerder fungeren andere vogels als aas voor de stootvogels. Als deze zich op hun prooi hebben gestort, worden ze door langsrazende treinen meegezogen en slaan ze te pletter. De werkgroep wil dat er snel maatregelen worden genomen.

Bron: ANP, 3 januari 1998.

Nachtzwaluwen doen het goed op Veluwezoom

De Nachtzwaluw - een broedvogel van de Rode lijst - doet het goed in het Nationaal Park Veluwezoom, dat wordt beheerd door Natuurmonumenten. Begin jaren tachtig omvatte de populatie steevast zo'n 10 tot 15 paren. Midden jaren tachtig steeg dit aantal plotseling sterk, zowel op de Veluwezoom als elders in Nederland. Sinds begin jaren negentig neemt de populatie opnieuw duidelijk toe, ditmaal op het Worthrederzand, een vooral met vliegdennen begroeid voormalig stuifzandgebied binnen de Veluwezoom. De vraag is nu: wat is de oorzaak van dit heuglijke feit?

Sinds eind jaren zeventig doet de Vogelwerkgroep Arnhem e.o. onderzoek in het 5000 ha grote Nationaal Park Veluwezoom. Ieder jaar wordt een groot aantal zeldzame en schaarse soorten gebiedsdekkend in kaart gebracht. De Nachtzwaluw is één van de meest bijzondere soorten. Deze schuwe nachttactieve vogel voelt zich op de Veluwe het best thuis in gebieden met afwisselend schaars begroeide en zandige delen op de overgang van heide naar bos. Ook open bossen, begroeide zandverstuivingen en kapvlaktes behoren tot zijn broedgebied.

Tot op heden is geen eensluidende verklaring gevonden voor de sterke populatiegroei op het Worthrederzand. Mogelijk ligt de oorzaak in het beheer in het gebied. Allereerst zijn, in het kader van het creëren van grote eenheden, twee paden door het gebied afgesloten (1993). Hierdoor ontstond een groot aaneengesloten rustgebied, waar zich met name de toename voordeed. Nachtzwaluwen zijn op rust gesteld. Daarnaast zijn vanuit het beleid dat uitheemse boomsoorten niet op dit deel van Veluwezoom thuishoren, enkele Japanse larixen geveld (1992/1993). Hierdoor ontstonden in het kerngebied van de Nachtzwaluw aantrekkelijke nieuwe potentiële broed-

plaatsen, die snel bezet raakten. Ten derde grazen sinds 1994 Schotse Hooglanders in het gebied. Hierdoor is wellicht het aantal insecten toegenomen - voedsel voor de Nachtzwaluw dus. Een verband tussen het beheer en de toename van het aantal Nachtzwaluwen ligt voor de hand, maar is niet bewezen. Vooralsnog heeft het vellen van uitheemse naaldbomen elders op de Veluwezoom, verder weg van geschikte nachtzwaluwgebieden, nog niet tot een meetbare toename geleid. Een combinatie van factoren lijkt dus meer waarschijnlijk.

■ Norbert Kwint, Vogelwerkgroep Arnhem en omgeving, R. van Gelrelaan 22 a, 6957 BE Laag Soeren, (0313) 61 92 36.

Bron: Van Nature 7 (12): 2 (december 1997).

Wegverlichting minder fel in natuurgebied

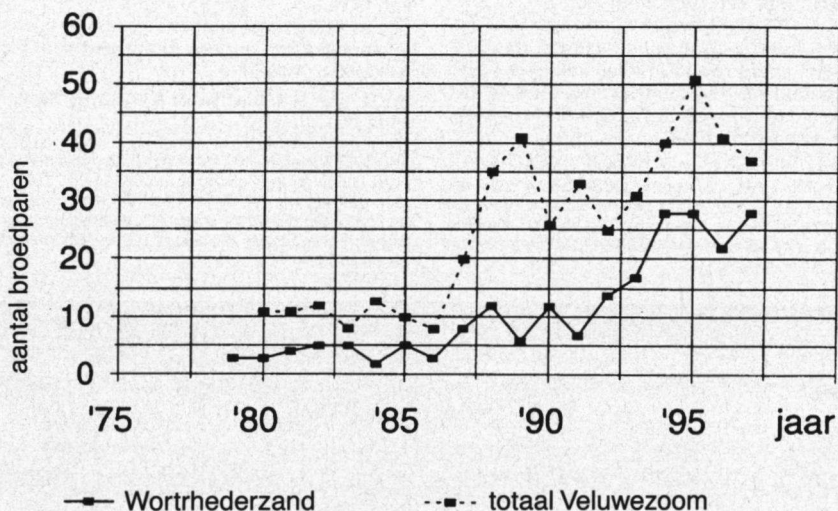
Automobilisten die op rijkswegen door natuurgebieden rijden, zullen binnenkort minder felle verlichting aantreffen. Volgens Rijkswaterstaat zal het licht minder schitteren.

De verwachting is dat zowel bestuurders als nachtdieren baat hebben bij de afname van de zogenaamde 'lichtvervuiling'.

De eerste lichtmasten zijn inmiddels geplaatst op de snelweg A27 tussen Breda en Raamsdonksveer. De lampen hebben vlak glas, in plaats van bol. Hierdoor lijkt de weg minder verlicht, maar dat is volgens de specialisten optisch bedrog. De verlichting van de lucht en de berm blijft tot een minimum beperkt. En dat levert een rustiger beeld op voor automobilisten.

Volgens het ministerie van Verkeer en Waterstaat zullen alle natuurgebieden in de toekomst van de nieuwe lichtmasten worden voorzien. De Tweede Kamer had daar bij minister Jorritsma op aangedrongen.

Bron: Dagblad De Telegraaf, 5 december 1997.

Het aantal Nachtzwaluwen op de Veluwezoom laat twee duidelijke pieken zien. De oorzaak hiervan is nog onduidelijk.

Vrije jacht op Huismussen, Spreeuwen en Kauwen

In de Italiaanse regio Emilia Romagna is onlangs een wet aangenomen die het schieten van Huismussen, Spreeuwen en Kauwen toestaat. De wet is een toepassing van een EU-uitzonderingsregel die toestaat dat beschermde dieren worden geschoten indien zij ernstige schade aan de landbouwproductie toebrengen. Eerdere protesten van de kant van de dierenbescherming hebben het aannemen van de wet niet kunnen verhinderen.

De wet is ingegaan op 13 september 1997.

Uitplaatsing van tropische vogels door Stichting AAP met Air Miles

Hebt u problemen met uitheemse dieren? Bel dan gerust de Stichting AAP, Postbus 50313, 1305 AH Almere, (036) 538 44 84. Want deze stichting houdt zich niet alleen bezig met apen, daar bestaat wel eens een misverstand over. Het werk van de stichting wordt door Dierenbescherming de komende drie jaar steeds met een bedrag van f 25.000,- gesteund.

In het mededelingenblad van dit opvangcentrum voor uitheemse dieren die het slachtoffer werden van illegale handel of werden afgedankt door laboratoria, dierentuinen of particulieren, lezen wij over wasberen, stinkdieren, tropische vogels (waaronder papegaaien) en kangoeroetjes.

Pas geleden werden er 25 papegaaien naar Saoedië-Arabië gebracht en overgedragen. Hoewel het vertrouwen in de dierentuinen waar de stichting dieren uitplaatst groot is, zou het naïef zijn te veronderstellen dat er nooit grote veranderingen in de situatie aldaar zouden kunnen optreden.

Daarom is het van groot belang voor de uitgeplaatste dieren dat de stichting contact houdt met hun nieuwe verzorgers en zo af en toe zelf ter plekke een oogje in het zeil houdt, liefst in combinatie met een dierentransport.

Dank zij Air-Miles-spaarders kunnen zo veel dieren naar hun geboorteland worden teruggebracht. Het sparen van Air Miles kost geen geld en er bestaat nu een mogelijkheid om die niet voor uzelf maar voor de Stichting AAP te sparen. Laat die kans vooral niet lopen!

■ Nadere inlichtingen van Stichting AAP, Postbus 50313, 1305 AH Almere, (036) 538 44 84, fax (036) 538 42 40. Vanaf f 30,- per jaar kunt u donateur worden, giro 2 777 530, Rabobank 38.23.60.001, Kredietbank Mechelen, België 414.122671-22 ten name van Stichting AAP, Almere.

De 'Eekhoorn' voorkomt onnodig omzagen

Het Centraal Bodemkundig Bureau te Deventer/Breda gaf een publicatie uit over de 'Eekhoorn', een nieuw ontwikkelde machine voor het nemen van blad- en naaldmonsters uit boomkruinen. Door deze monsters en ook bodemonsters te onderzoeken kan de verhouding van de aanwezige voedingsstoffen in de grond worden bepaald en kan voorts worden vastgesteld welke herstelmaatregelen noodzakelijk zijn. Door het gebruik van deze machine kan het omzagen van bomen worden voorkomen.

Bron: Joop Comijs in 'Bomennieuws' 22 (4): 128 (winter 1997).

Broedgeval Brilduiker *Bucephala clangula* bij Veessen

Op 15 maart 1997 zag ik met drs. P. Tuijn (Vorden) een Slechtvalk op de elektriciteitscentrale Herculio bij Zwolle.

Op 1 mei 1997 konden dr. H.W. ten Bosch (Moskou) en ik daar geen valk bespeuren.

Op weg naar huis ontdekten wij in een buitendijks kolkje ten zuiden van Veessen een Brilduiker met zes jongen, naar schatting nog geen week oud. Op 4 mei maakte ik daar enkele foto's. Adrie Hoppinga beschreef in hetzelfde gebied een waarneming in een binnendijks kolkje in juni 1985 (Het Vogeljaar 33 (6): 296) oudere puli.

De Broedvogelatlas vermeldt Brilduikers in het broedseizoen in vier blokken (1973-1977), 'mogelijk niet fitte vogels', 'mogelijk broedend'.

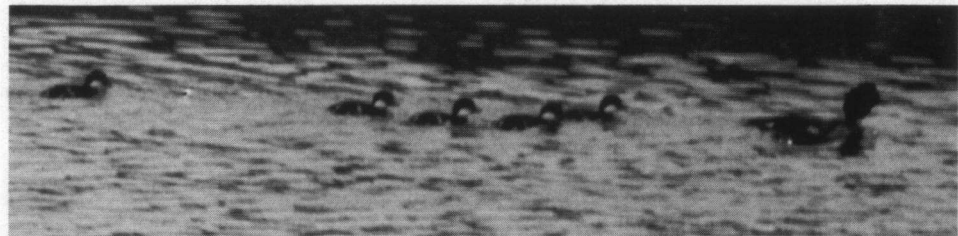
De Sovon-atlas (1979) haalt het door Hoppinga beschreven geval aan als eerste broedgeval in Nederland met in literatuurvermelding '440 Vaassen' in plaats van Veessen.

De leeftijd van de jongen in beide beschreven waarnemingsgevallen maken het waarschijnlijk dat de eieren zowel in 1985 als in 1997 zijn uitgekomen in de tweede helft van de laatste week van april.

Zijn er in de tussenliggende periode bij de Welsumerwaarden andere broedgevallen van de Brilduiker gemeld?

■ G.J. van Nie, Broekstraat 9, 7223 KK Baak, (0575) 44 17 19.

In SOVON Nieuws 10 (4): 14 schrijven Arend van Dijk & Fred Hustings in 'Zeldzame broedvogels 1997': *Opvallend genoeg werden Brilduikers niet alleen gemeld van de Noord-Oost-Veluwe en de IJsselvallei (verscheidene wijfjes met kuikens), maar ook uit de provincie Utrecht en de duinen.*

Brilduiker, wijfje, met vijf van de zes puli, ten zuiden van Veessen, 4 mei 1997.

Foto: G.J. van Nie (naar een kleurenfoto).

Wadden Sea Plan

De ministeries van Duitsland, Denemarken en Nederland hebben tijdens de achtste trilaterale Waddenzee Regerings Conferentie op 22 november 1997 te Stade (Duitsland) nieuwe afspraken gemaakt over verdergaande bescherming van de Waddenzee. Het belangrijkste resultaat van deze conferentie is de vaststelling van het Wadden Sea Plan.

Dit plan geeft nauwgezet aan met concrete acties en projecten, hoe de drie landen de komende jaren de realisering van de ecologische doelen in de Waddenzee willen oppakken. Daarbij is er een voorstel voor een monitoringsprogramma aangenomen, waarin de toestand van het ecosysteem kan worden vastgelegd en gevolgd.

Het Wadden Sea Plan is een trilateraal managementplan voor het hele trilaterale samenwerkingsgebied. Zo zijn onder meer afspraken gemaakt over de schelpdiervisserij, beheer van kwelders en duinen, jacht, zandwinning, vaarwegbeheer, winning van zogenaamde diepe delfstoffen als olie en gas en windenergie. Het plan vermeldt of de afspraken gelden voor het hele samenwerkingsgebied en/of het beschermingsgebied.

Website Waddenzee. Op de site 'Interwad' kunt u alle informatie, meningen, vragen en antwoorden over het Waddengebied vinden. E-mail: info.waddensea.org, Internet: www.waddensea.org, Telefoon Interwad: (050) 533 13 79.

Bron: Platform, december 1997, bladzijden 1-27.

Eén voorouder vogels-dino

Vogels stammen niet af van Dinosauriërs, maar hebben waarschijnlijk hun eigen oude tak van oorsprong. Beide zijn geëvolueerd uit een veel oudere gezamenlijke voorouder.

Dit concluderen Amerikaanse onderzoekers in het vakblad 'Science' na een studie van de vleugels.

De 'handen' van de vogels - de botjes die hun vleugels vormen - zijn heel anders dan die van Dinosauriërs, zeiden de Amerikaanse wetenschappers gisteren. Zowel vogels als dinosauriërs verloren twee vingers, die andere dieren nog wel hebben (AFP, Reuters).

Bron: Dagblad De Gooi- en Eemlander, 24 oktober 1997.

Hugo de Vries, de 'Nederlandse Darwin', wordt herdacht (1848-1998)

Dit jaar is het honderdvijftig jaar geleden dat de Nederlandse botanicus Hugo de Vries werd geboren. Rond de eeuwwisseling was De Vries (1848-1935) hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam en directeur van de Amsterdamse Hortus Botanicus. Hij is internationaal één van de meest bekende Nederlandse natuurwetenschappers. Hij ontdekte opnieuw de erfelijkheidswetten van Mendel en ontwikkelde - in de voetsporen van Darwin - de mutatieleer als verklaring voor evolutie.

Volgens deze mutatieleer verliep de evolutie niet geleidelijk (Darwins visie) maar in kleine sprongen. Deze werden veroorzaakt door veranderin-

Professor Hugo de Vries bij een bed met Teunlabloemen in de proeftuin te Lunteren, 1932.

gen in het erfelijk materiaal. De natuurlijke selectie bepaalde welke mutanten zouden overleven. Hugo de Vries voorzag, vol idealisme, dat kennis van de mechanismen waarmee nieuwe soorten zich ontwikkelen het ooit mogelijk zou maken landbouwgewassen en dieren te verbeteren ten dienste van de mensheid. Hij stond daarmee aan de wieg van de biotechnologie.

In 1998 zal Hugo de Vries, de 'Nederlandse Darwin', worden herdacht in vele activiteiten.

Het startschot voor het Hugo de Vries-jaar is op 26 maart 1998 met de opening van drie tentoonstellingen:

de **Amsterdamse Hortus Botanicus** doet met zijn beplanting de tijd van Hugo de Vries herleven;

in het **Universiteitsmuseum De Agnietenkapel** is een historische tentoonstelling over leven en werk van Hugo de Vries;

in de **Universiteitsbibliotheek** zijn geschriften over schepping en evolutie uit de afgelopen eeuwen te bewonderen.

Op aanvraag worden er rondleidingen op de tentoonstellingen georganiseerd.

Op 27 maart is er een symposium over de historische betekenis van Hugo de Vries. Sprekers zijn onder meer de zeer bekende evolutiebioloog professor dr. Stephen J. Gould en de hoogleraar erfelijkheidsleer professor dr. Ursula Goodenough (haar leerboek is voor vele studenten de eerste kennismaking met het vak).

Verder zullen er twee publicaties verschijnen en er wordt gewerkt aan een videoproductie.

In een lezingencyclus komen de moderne inzichten op het gebied van evolutie en biotechnologie aan bod. Al deze activiteiten zijn bereikbaar voor een breed publiek.

Voor leerlingen uit de bovenbouw is er een lesbrief over evolutie en genetica.

■ Voor meer informatie: dr. F. Bouman, Faculteit der Biologie, Universiteit van Amsterdam, Kruislaan 318, 1098 SM Amsterdam, (020) 525 78 42, bouman@bio.uva.nl. Website: www.bio.uva.nl/vries98/

Formidabele passage van Kraanvogels in najaar over Pyreneeën

Op 25 en 28 oktober 1997 trokken er over de pas te Lindux in de Pyreneeën ruim 20.000 Kraanvogels over. Medewerkers van de Organbidexka Col Libre deden daar de jaarlijkse tellingen. Over de Col Organbidexka werden op 25 oktober 10.000 overvliegende Kraanvogels geteld. In totaal telden men afgelopen najaar daar 40.417 Kraanvogels op weg naar het zuiden.

Bron: L'Oiseau Magazine nummer 49 (1197): 10.

Illegale vogels

De politie heeft dinsdag 4 september 1997 tijdens een controle van een volière aan de Kempstraat in de Brunssumse wijk Schuttersveld achttien illegaal gehouden vogels in beslag genomen. De agenten troffen onder meer Sijzen, Groenlingen en Goudvinken aan. De 45-jarige eigenaar van de volière had de vogels zelf voorzien van een provisorische - niet officiële - ring. Tegen de man is proces-verbaal opge maakt wegens overtreding van de Vogelwet.

Bron: Limburgs Dagblad, 4 september 1997.

Zeearenden in 1997 in Sleeswijk-Holstein

In Sleeswijk-Holstein, Noord-West-Duitsland zijn in 1997 27 jonge Zeearenden geboren. Dit is voor de 'Zeearendbescherming' in dit noordelijkste 'Bundesland' een succesrijk jaar.

Van de negentien broedparen hadden er vijftien een succesrijk broedsel.

In 1996 vingen zeventien paren met broeden aan. Er waren echter slechts negen paren die met succes in totaal zestien uitgevlogen jongen voortbrachten. En dan te bedenken dat er in 1984 nog maar drie broedparen waren!

Het Kieler Umweltministerium wijt het succes van afgelopen jaar aan de succesrijke bewaking van de horsten door de in Projekt Seeadler-schutz verenigde organisaties.

Bron: Eike Hartwig in 'Seevögel' 17 (4): 44 & 18 (4): 128 (1997).

Udzungwabopatrijs op de verkeerde plek

Het is niet helemaal een Patrijs en hij huist niet in een perenboom. Maar deze pas ontdekte soort heeft wel evenveel zeldzaamheidswaarde (c.q. is wel even zeldzaam).

Een team van het Zoologisch Museum van Kopenhagen stuitte in 1991 op deze op patrijzen lijkende vogels in de oerwouden van de Udzungwa Bergen in Zuid-Tanzania. Ze zijn nu tot de conclusie gekomen, dat het niet alleen om een nieuwe soort gaat, maar dat ze tot een geheel nieuw geslacht (klasse) van vogels behoren zonder bindingen met enige andere in Afrika.

Xenoperdix udzungwensis leeft in slechts twee gebieden van het bergwoud tot een hoogte van 1900 meter. De vogels lopen, soms in kleine groepjes, rond op de bosbodem. Ze krabben in de bladlaag en eten zaden maar ook tarren, larven en andere ongewervelde dieren.

Terwijl Afrika rijk is begiftigd met patrijsachtige vogels, frankolijnen geheten, kwamen de onderzoekers tot de conclusie, dat deze nieuwe soort veel meer lijkt op de Patrijzen van Azië.

Zij wijzen erop, dat een voorvaderlijke soort mogelijk eens een gebied heeft bewoond dat zich uitstrekte van het Verre Oosten tot Afrika en dat deze vogels in hun geïsoleerde bergrefugia de overblijfselen van die soort zijn.

Xenoperdix udzungwensis = letterlijk: De Udzungwabopatrijs 'uit den vreemde' (xenos). Het Griekse woord ξενός = xenos = uit den vreemde gekomen.

Bron: New Scientist, 12 februari 1994.

Open dag natuurgebied 'Fort van Oelegem' zondag 26 april 1998

Te Oelegem (gemeente Ranst) in de Antwerpse Voorkempen kan men bij het zogenaamde Anti-tankkanaal een 85 jaar oud fort vinden, dat ooit nog moest dienen om Antwerpen te verdedigen tegen de vijand. Destijds kostte de bouw ongeveer drie miljoen goudfranken, maar in de oorlog heeft het slechts een beperkte rol gespeeld. Na deze militaire loopbaan heeft het jarenlang leeg gestaan en was het blootgesteld aan verval. Gelukkig is het omringende fort domein (circa vijf hectare) in de loop der jaren een klein natuurreservaat geworden en dat geeft het gebied, zeker in deze groen-arme tijden, terug een grote waarde: vogels als Fuut, Gekraagde Roodstaart en Kerkuil broeden hier. Plantenkenners verbazen zich over de kruidenrijkdom en in de fortgebouwen huizen 's winters vele vleermuizen, waaronder ook zeldzame soorten.

Een gebied met zo'n natuurwaarde vraagt om een goede verzorging en moet toegankelijk zijn voor het publiek. Met deze bedoeling nam de Vlaamse Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubehoud 'Natuur 2000' het Fort van Oelegem veertien jaar geleden in beheer. Door gepaste maatregelen en met de steun van de nodige 'peters' kon de vleermuizenpopulatie meer dan worden vertienvoudigd.

Er werd een natuurpad aangelegd en scholen kregen infrastructuur ter beschikking om ter plaatse aan natuuronderzoek te doen. De gebouwen werden onlangs als monument geklasseerd en een klein gedeelte geraakte gerestaureerd, zodat daar bijvoorbeeld tentoonstellingen een veilige plaats kunnen krijgen.

Om de resultaten van veertien jaar beheer te tonen en om het publiek meteen ook nog eens de gelegenheid te geven het fortgebied uitgebreid te bezoeken, organiseert 'Natuur 2000' een open dag op zondag 26 april van 10.00 tot 16.00 uur. Begeleid door ervaren gidsen zal men een kijkje kunnen nemen in de ondergrondse gangen, de geschutstorens, de munitie-opslagplaatsen, machinekamers, enzovoorts en met een beetje geluk zie je ook nog een vleermuis!

De bezoekers worden verzocht zich te voorzien van waterdicht schoeisel en warme kledij. De entree bedraagt Bfr. 100,- voor volwassenen en Bfr. 50,- voor kinderen. Voor meer inlichtingen kan men terecht bij het secretariaat van 'Natuur 2000', Bervoetstraat 33, 2000 Antwerpen, telefoon (03) 231 26 04.